

**TOMISLAV
KRIZMAN
I NJEGOV
DOPRINOS
HRVATSKOJ
KULTURI I
UMJETNOSTI**

ZNANSTVENO-STRUČNI SKUP
POVODOM 140. GODIŠNJICE ROĐENJA
TOMISLAVA KRIZMANA (1882. – 1955.)

FILOZOFSKI FAKULTET SVEUČILIŠTA U ZAGREBU
Zagreb, 29. – 30. rujna 2022.

TOMISLAV KRIZMAN I NJEGOV DOPRINOS HRVATSKOJ KULTURI I UMJETNOSTI ZNAJSTVENO-STRUČNI SKUP POVODOM 140. GODIŠNJICE ROĐENJA TOMISLAVA KRIZMANA (1882. – 1955.)

Filozofski fakultet Sveučilišta u Zagrebu
Ivana Lučića 3, Zagreb
29. – 30. rujna 2022.

ORGANIZATORI

Odsjek za povijest umjetnosti Filozofskog fakulteta Sveučilišta u Zagrebu, Katedra za modernu umjetnost i vizualne komunikacije

Arhiv za likovne umjetnosti Hrvatske akademije znanosti i umjetnosti

ZNAJSTVENI ODBOR

dr. sc. Sandi Bulimbašić, Konzervatorski odjel u Splitu Ministarstva kulture i medija Republike Hrvatske

dr. sc. Franko Ćorić, Odsjek za povijest umjetnosti Filozofskog fakulteta Sveučilišta u Zagrebu

dr. sc. Dragan Damjanović, Odsjek za povijest umjetnosti Filozofskog fakulteta Sveučilišta u Zagrebu

akademik Igor Fisković, Hrvatska akademija znanosti i umjetnosti

dr. sc. Lovorka Magaš Bilandžić, Odsjek za povijest umjetnosti Filozofskog fakulteta Sveučilišta u Zagrebu

akademik Vladimir Marković, Hrvatska akademija znanosti i umjetnosti

dr. sc. Martina Petranović, Odsjek za povijest hrvatskog kazališta Hrvatske akademije znanosti i umjetnosti

dr. sc. Sanja Žaja Vrbica, Odjel za umjetnost i restauraciju Sveučilišta u Dubrovniku

ORGANIZACIJSKI ODBOR

dr. sc. Darija Alujević, Arhiv za likovne umjetnosti Hrvatske akademije znanosti i umjetnosti
Andreja Der-Hazarijan Vukić, Arhiv za likovne umjetnosti Hrvatske akademije znanosti i umjetnosti

Jasenka Ferber Bogdan, Arhiv za likovne umjetnosti Hrvatske akademije znanosti i umjetnosti

dr. sc. Lovorka Magaš Bilandžić, Odsjek za povijest umjetnosti Filozofskog fakulteta Sveučilišta u Zagrebu, predsjednica Organizacijskog odbora

Patricia Počanić, Odsjek za povijest umjetnosti Filozofskog fakulteta Sveučilišta u Zagrebu

VOLONTERI

Rujana Čikara, Sara Kaštela, Paula Kovačec, Patricia Krizman, Matea Adriana Marić,
Barbara Šundov

TOMISLAV KRIZMAN I NJEGOV DOPRINOS HRVATSKOJ KULTURI I UMJETNOSTI

ZNANSTVENO-STRUČNI SKUP POVODOM
140. GODIŠNJICE ROĐENJA TOMISLAVA KRIZMANA
(1882. – 1955.)

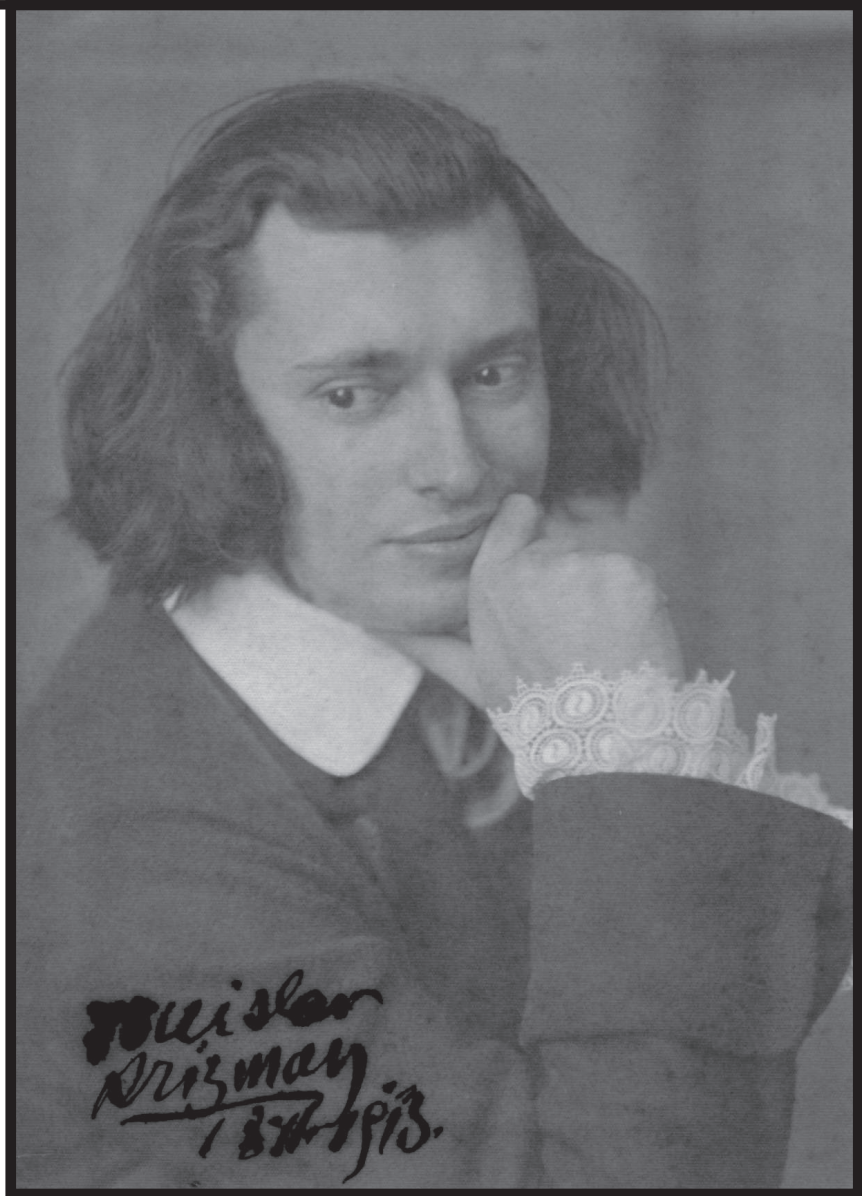
KNJIGA SAŽETAKA

FILOZOFSKI FAKULTET SVEUČILIŠTA U ZAGREBU

Zagreb, 29. – 30. rujna 2022.

TOMISLAV KRIZMAN I NJEGOV DOPRINOS HRVATSKOJ KULTURI I UMJETNOSTI

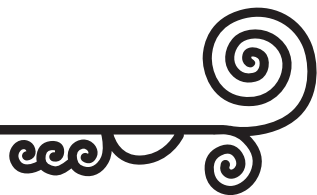

Grafičar, slikar, scenograf i dizajner Tomislav Krizman (Orlovac, Vodostaj kod Karlovca, 8. 7. 1882. – Zagreb, 24. 10. 1955.) jedan je od ključnih hrvatskih umjetnika prve polovice 20. stoljeća, autor koji je imao istaknutu ulogu u promoviranju i oblikovanju hrvatske kulture i umjetnosti te značajno obilježio povijest hrvatske grafike, grafičkog dizajna, umjetničkog obrta i scenografije. Agilno je djelovao na svim područjima kojima se bavio, podučavao je brojne generacije umjetnika u svojoj privatnoj školi i na državnim institucijama, a njegovim je zalaganjem 1923. grafika postala obaveznim predmetom na zagrebačkoj Kraljevskoj akademiji za umjetnost i umjetni obrt. Bio je suosnivač niza umjetničkih udruženja i pokretač brojnih inicijativa (Društva hrvatskih umjetnika „Medulić“, Proljetnog salona, Udruženja za promicanje umjetničkog obrta Djelo, Grafičke sekcije ULUH-a itd.) te aktivno sudjelovao u organizaciji izložbi i predstavljanja Kraljevine SHS / Jugoslavije na značajnim međunarodnim izložbama poput *Exposition internationale des Arts décoratifs et industriels modernes* u Parizu 1925. ili *Exposición Internacional* u Barceloni 1929. Tijekom plodne umjetničke karijere obnašao je brojne istaknute funkcije, surađivao je s različitim institucijama, bio je scenograf u zagrebačkom Narodnom kazalištu, kustos i ravnatelj Moderne galerije, profesor na zagrebačkoj Akademiji likovnih umjetnosti te akademik JAZU.

Cilj je znanstveno-stručnog skupa, koji u povodu 140. godišnjice rođenja Tomislava Krizmana organiziraju Katedra za modernu umjetnost i vizualne komunikacije Odsjeka za povijest umjetnosti Filozofskog fakulteta Sveučilišta u Zagrebu i Arhiv za likovne umjetnosti Hrvatske akademije znanosti i umjetnosti, aktualizirati djelo i doprinos Tomislava Krizmana te potaknuti iščitavanje i sagledavanje njegova opusa i djelovanja iz različitih rakursa. Iako je Tomislav Krizman jedan od najznačajnijih hrvatskih umjetnika prve polovice 20. stoljeća i autor koji je višestruko zadužio različita područja kulture i umjetnosti, njegov život, djelo i doprinos tek su fragmentarno istraženi, interpretirani i kontekstualizirani, uglavnom u pojedinačnim studijama. Do danas mu nije bila posvećena niti jedna monografija, a njegov umjetnički opus zadnji put je bio integralno predstavljen javnosti na retrospektivnoj izložbi u Umjetničkom paviljonu 1995. Sagledavanjem različitih aspekata Krizmanova života i formiranja, djela u cjelini i fragmentima, stilskih i medijskih inklinacija, utjecaja u različitim sferama kulturnog djelovanja te agilnog angažmana na širokom dijapazonu područja po prvi put će se cjelovito razmotriti njegov doprinos hrvatskoj kulturi i umjetnosti.

PROGRAM

ČETVRTAK, 29. rujna 2022., D6

9:30 Registracija sudionika
10:00 Otvorenje skupa i pozdravni govori

SESIJA I – Prilozi bibliografiji i ostavština

Moderatorica: Patricia Počanić

- 10:30 Andreja Der-Hazarijan Vukić, Prilozi biografiji Tomislava Krizmana – iz Zbirki ostavština Arhiva za likovne umjetnosti HAZU
- 10:50 Jasenka Ferber Bogdan, Osobna ostavština Tomislava Krizmana – od Zagreba do New Mexica
- 11:10 Ariana Novina, Tomislav Krizman kao likovni pedagog i promicatelj umjetničke grafike na Akademiji likovnih umjetnosti u Zagrebu
- 11:30 Rasprava

11:45 – 12:00 Pauza za kavu

12:00 Otvorenje izložbe Tomislav Krizman – oprema knjiga i časopisa

Aula Knjižnice Filozofskog fakulteta Sveučilišta u Zagrebu

Autorica izložbe: Lovorka Magaš Bilandžić

SESIJA II – Krizmanovo djelovanje u institucijama i udruženjima

Moderatorica: Sanja Žaja Vrbica

- 12:30 Sandi Bulimbašić, Uloga Tomislava Krizmana u Društvu hrvatskih umjetnika „Medulić“ i doprinos promociji i oblikovanju ideje nacionalne umjetnosti
- 12:50 Darija Alujević, Tomislav Krizman kao predsjednik i autor vizualnog identiteta (Hrvatskoga) Proljetnog salona
- 13:10 Klara Macolić, Tomislav Krizman i osnivanje Moderne galerije hrvatskih umjetnosti u Varaždinu
- 13:30 Libuše Jirsak, Tomislav Krizman i Moderna galerija. Prilog povijesti Nacionalnog muzeja moderne umjetnosti
- 13:50 Rasprava

14:10 – 15:00 Ručak za sudionike skupa

SESIJA III – Krizman kao organizator izložbi

Moderatorica: Darija Alujević

- 15:00 Marina Šafarić, Tomislav Krizman – organizator *Grafičke izložbe* u Zagrebu 1912.
15:20 Ana Ereš, Tomislav Krizman i *Exposition des artistes yougoslaves* u Parizu 1919.
15:40 Lovorka Magaš Bilandžić, Tomislav Krizman i *Exposition internationale des Arts décoratifs et industriels modernes* u Parizu 1925.
16:00 Rasprava

16:15 – 16:30 Pauza za kavu

SESIJA IV – Krizman u kontekstu

Moderatorica: Sandi Bulimbašić

- 16:30 Sanja Vrbica Žaja, Recepcija djela i aktivnosti Tomislava Krizmana
16:50 Žaklina Ratković, Tomislav Krizman u kontekstu beogradske umjetničke scene
17:10 Dragan Čihorić, Tomislav Krizman i problem likovne *hermetizacije* dvadesetih godina 20. stoljeća
17:30 Rasprava

P E T A K, 30. rujna 2022., D6

SESIJA V – Od grafike do scenografije

Moderatorica: Lovorka Magaš Bilandžić

- 10:00 Ružica Pepelko, Utjecaji, stilske odrednice i kritički rakursi u valorizaciji grafičke sintakse Tomislava Krizmana na primjerima iz fundusa Kabineta grafike HAZU
10:20 Vesna Kedmenec Križić, Plakatni opus Tomislava Krizmana iz fundusa Kabineta grafike HAZU
10:40 Ana Petković Basletić, Fotografije iz ostavštine Tomislava Krizmana u Kabinetu grafike HAZU
11:00 Martina Petranović, Tomislav Krizman i kazalište
11:20 Rasprava

11:40 – 12:00 Pauza za kavu

SESIJA VI – Od oblikovanja tekstila do opreme interijera

Moderatorica: Andreja Der-Hazarijan Vukić

- 12:00 Andrea Klobučar, Tiskane svile Tomislava Krizmana iz fundusa Muzeja za umjetnost i obrt
- 12:20 Vanja Brdar Mustapić, Tomislav Krizman i namještaj – građa iz fundusa Muzeja za umjetnost i obrt
- 12:40 Grgur Marko Ivanković, Slobodnozidarski motivi i narudžbe u opusu Tomislava Krizmana
- 13:00 Patricia Počanić, Tomislav Krizman i likovna oprema interijera Ambassade FNRJ u Londonu
- 13:20 Rasprava i zatvaranje skupa

13:45 Ručak za sudionike skupa

SAŽECI

DARIJA ALUJEVIĆ

stručna savjetnica

Arhiv za likovne umjetnosti Hrvatske akademije znanosti i umjetnosti, Zagreb

TOMISLAV KRIZMAN KAO PREDSDJEDNIK I AUTOR VIZUALNOG IDENTITETA (HRVATSKOGA) PROLJETNOG SALONA

U z aktivno djelovanje u Društvu hrvatskih umjetnika „Medulić“, Tomislav Krizman je uz Ljubu Babića i Ivu Kerdića 1916. bio jedan od glavnih inicijatora osnivanja Hrvatskoga proljetnog salona. Iako Hrvatski proljetni salon tada nije bio formalno registriran kao društvo, njegova je djelatnost bila usmjerena na udruživanje i zajedničko djelovanje likovnih umjetnika, glazbenika i književnika. Osim organizatorske uloge, Krizman je 1916. izradio i plakat prve izložbe Salona, dizajnirao logotip Hrvatskoga proljetnog salona te kataloge, pozivnice i koncertnu knjižicu. Godine 1918. započinje proces transformiranja dotadašnjega Hrvatskog proljetnog salona u zajedničko društvo umjetnika Srba, Hrvata i Slovenaca koje od tada nosi naziv Proljetni salon. Od 1923. Proljetni salon službeno je registriran kao društvo umjetnika (slikara, kipara i arhitekata) na čelu kojeg je kao predsjednik bio Tomislav Krizman. Na toj je funkciji Krizman bio do 1925. nakon čega je za predsjednika izabran arhitekt Aladár Vladimír Baranyai. Surađujući s glazbenicima i književnicima aktivnima u djelovanju Salona Krizman je radio i na dizajnu tada pokrenutih časopisa (*Književni jug*) i naslovnica knjiga, scenografiji i kostimografiji te izradio portrete nekih od protagonista (Petar Konjović i dr.). Ovim će izlaganjem biti predstavljena Krizmanova svestrana organizatorska i kreativna djelatnost u sklopu Hrvatskoga proljetnog salona i Proljetnog salona.

Dr. sc. **Darija Alujević** diplomirala je povijest umjetnosti i talijanski jezik i književnost na Filozofskom fakultetu Sveučilišta u Zagrebu gdje je 2020. i doktorirala. Zaposlena je kao stručna savjetnica u Arhivu za likovne umjetnosti HAZU. Glavno područje interesa joj je hrvatska umjetnost prve polovice 20. stoljeća, osobito skulptura te opusi i djelovanje hrvatskih likovnih umjetnica. Autorica je i koautorica više izložbenih projekata te znanstvenih i stručnih radova.

VANJA BRDAR MUSTAPIĆ

muzejska savjetnica

Muzej za umjetnost i obrt, Zagreb

TOMISLAV KRIZMAN I NAMJEŠTAJ – GRAĐA IZ FUNDUSA MUZEJA ZA UMJETNOST I OBRT

Tomislav Krizman bio je svestrani umjetnik i pedagog, inicijator i organizator umjetničkog života, a također i jedna od vodećih osobnosti u području umjetničkog obrta u prvim desetljećima 20. stoljeća. Njegovo stvaralaštvo uključivalo je oblikovanje uporabnih predmeta od metala, keramike, stakla i tekstila, ambalažu i kutije, pa i namještaj. Tako je poznato da su već na drugoj izložbi Krizmanove (kratkotrajne) privatne škole, održanoj krajem 1912. u Ullrichovu salonu, uz niz manjih predmeta bili izloženi stol i stolica koje je prema Krizmanovim nacrtima izradio zagrebački stolar Schiffer. U izlaganju će biti prezentirana grupa Krizmanovih nacrti i skica namještaja (oko 1929. – 1934.) te izvedeni primjerci (1934.) koji se čuvaju u fundusu Muzeja za umjetnost i obrt i stilski odgovaraju vremenu nastanka. Ujedno, pojedini crteži navode i na istraživačke smjernice prema temi opreme paviljona Kraljevine SHS na Međunarodnoj izložbi u Barceloni 1929. na kojoj je Krizman, kao i u Parizu 1925., imao ključnu ulogu u organizaciji i postavu izložbe. Time će i na primjeru produkcije namještaja biti potvrđeno Krizmanovo kontinuirano djelovanje kako u oblikovanju predmeta, tako i u razvoju, afirmaciji i promociji domaćega umjetničkog obrta, a što predstavlja jedan od najvažnijih dijelova njegova opusa u sklopu ideje cjelovitoga umjetničkog djela.

Dr. sc. **Vanja Brdar Mustapić** povjesničarka je umjetnosti, muzejska savjetnica i voditeljica Zbirke namještaja i Zbirke varia u Muzeju za umjetnost i obrt. Doktorirala je 2015. na Filozofskom fakultetu Sveučilišta u Zagrebu s temom *Namještaj i kultura stanovanja u Zagrebu u drugoj polovini 19. stoljeća*. Objavila je više izvornih znanstvenih i stručnih radova. Težište je njezina stručnog rada stavljeno na povijest namještaja, te potpisuje dionice namještaja u izložbenim projektima Muzeja za umjetnost i obrt (*Bidermajer u Hrvatskoj, Historicizam u Hrvatskoj, Secesija u Hrvatskoj, Skriveno blago Muzeja za umjetnost i obrt* itd.), kao i u drugim muzejskim i galerijskim institucijama, a autorica je i samostalnih izložbi. Dio njezine stručno-znanstvene i kustoske aktivnosti usmjeren je i na povijest domaćih tvornica namještaja, dizajna i industrije namještaja druge polovice 20. stoljeća te dizajnerskih i interijerističkih autorskih opusa (Vjenceslav Richter, Drago Ibler).

SANDI BULIMBAŠIĆ

viša stručna savjetnica – konzervatorica

Konzervatorski odjel u Splitu Ministarstva kulture i medija Republike Hrvatske, Split

ULOGA TOMISLAVA KRIZMANA U DRUŠTVU HRVATSKIH UMJETNIKA „MEDULIĆ“ I DOPRINOS PROMOCIJI I OBLIKOVANJU IDEJE NACIONALNE UMJETNOSTI

zlaganje će predstaviti ulogu i doprinos Tomislava Krizmana u umjetničkom udruženju „Medulić“ na osnovu istraživanja brojnih arhivskih fundusa, institucionalnih i privatnih, a posebice njegove korespondencije sa suvremenicima, istaknutim članovima Društva „Medulić“. Krizman je jedan od utemeljitelja Društva hrvatskih umjetnika „Medulić“, ugledan i istaknuti član uže jezgre dalmatinskih umjetnika okupljenih oko Ivana Meštrovića, s kojim ga je vezalo prijateljstvo još od studija u Beču. Njegova uloga u „Meduliću“ bila je važna – oblikovao je grafički identitet društva i izložbene kataloge te kvalitetom svojih djela, posebice na polju grafike i primijenjene umjetnosti, dao je izniman doprinos izložbama društva i njegovoj prepoznatljivosti izvan nacionalnih okvira. Nadalje, suradnjom s predstavnicima srodnih udruženja u regiji (Sloveniji i Srbiji) i zemljama Srednje Europe dao je istaknuti doprinos promociji ideje nacionalne umjetnosti u razdoblju do kraja Prvoga svjetskog rata. Za vrijeme Prvoga svjetskog rata, u odsustvu Meštrovića koji je iz političkih razloga napustio Hrvatsku, Krizman je preuzeo važnu organizacijsku ulogu u Društvu „Medulić“, nastojeći održati na životu izložbenu djelatnost udruženja, a njegovo središte simbolički, ne i formalno, iz Splita prebaciti u Zagreb. Njegove organizacijske sposobnosti, kao i održavanje umjetničkih veza s inozemstvom, usmjerit će ga k osnivanju nove izložbene manifestacije i umjetničkog udruženja Proljetni salon. Krizmanovo aktivno djelovanje na promociji nacionalnog izraza u umjetnosti te organizaciji i oblikovanju umjetničkog i kulturnog života u Hrvatskoj, utemeljeno na progresivnim idejama medulićevskog razdoblja, nastavit će se i u razdoblju između dva svjetska rata.

Dr. sc. **Sandi Bulimbašić** povjesničarka je umjetnosti iz Splita. Zaposlena je u splitskom Konzervatorskom odjelu kao viša stručna savjetnica – konzervatorica za nepokretna kulturna dobra. Diplomirala je na Filozofskom fakultetu Sveučilišta u Zagrebu gdje je i obranila doktorsku disertaciju pod nazivom *Društvo hrvatskih umjetnika „Medulić“ (1908. – 1919.)*, koja je 2016. objavljena u izdanju znanstvenih monografija Društva povjesničara umjetnosti Hrvatske. Objavljuje stručne i znanstvene radove, osvrte i recenzije, sudjeluje na znanstvenim skupovima i piše predgovore u katalogima izložbi. Održala je nekoliko javnih predavanja i suradnica je na projektu Hrvatske zaklade za znanost *Umjetnost i država u Hrvatskoj od prosvjetiteljstva do danas*. Područje njezina znanstvenog i stručnog interesa su teme iz moderne i suvremene umjetnosti, posebice povijest umjetničkih udruženja i izložbi, nacionalni izraz u umjetnosti, odnos umjetnosti i politike te fotografija.

DRAGAN ČIHORIĆ

predavač u zvanju izvanrednog profesora

Akademija likovnih umjetnosti u Trebinju Univerziteta u Istočnom Sarajevu, Trebinje

TOMISLAV KRIZMAN I PROBLEM LIKOVNE HERMETIZACIJE DVADESETIH GODINA 20. STOLJEĆA

Izlaganje se okvirnom temom temelji na recepciji Krizmanova djela s početka dvadesetih godina 20. stoljeća. U okolnostima poslijeratnog stabiliziranja tekst Ljube Babića o umjetničkoj nastavi (*Nova Evropa*, kolovoz 1921.) zacrtao je nov pedagoški model usmjeren od Münchena prema Parizu, tragovima Josipa Račića i Miroslava Kraljevića, a što je značilo isključivo prema Louvreu i njegovom talijansko-španjolskom nasljeđu. Babićeva likovna i nacionalna ideja zacrtala je cijeli mehanizam zagrebačkoga akademskog kurikuluma, emitirajući vlastiti utjecaj znatno šire i s neizbježnim posljedicama. Jedna od njih vidljiva je u tekstu „Tomislav Krizman i druština“ (*Nova Evropa*, studeni 1921.) u kojem je Milan Ćurčin u karakteristikama Krizmanove ličnosti i njegovoj zanatskoj izvrsnosti prepoznao novi i drugačiji način uključivanja publike i likovne stvarnosti. Umjesto temom, likovno djelo trebalo je govoriti „općim tehničkim sredstvima (...) internacionalnim jezikom“, podjednako bliskim „svima kulturnim pojedincima“. Krizman na taj način postaje *hermetizirani* model, vlasnik precizno skrojenih procedura i netko tko posjeduje čisto znanje odvojeno od svih vanjskih utjecaja. Koliko god da je Ćurčinova teza ideološki nategnuta i odbojna, u stvarnosti akademskog sazrijevanja moguće je naći i primjere njezina izrazito specifičnog prihvaćanja. Neočekivano i na Ćurčinov način, o Krizmanovoj zanatskoj vještini svjedočio je u pismu upućenom Ivanu Tabakoviću u München (15. svibnja 1923.) upravo Kamilo Ružička, financijski i zdravstveno onemogućen Babićev student. Cilj je izlaganja uspostaviti širi idejni kontekst i u njega uvrstiti razloge i karakteristična ponašanja osnovnih protagonista (Babić, Ćurčin, Ružička) uz kritičko sagledavanje likovnog trenutka i Krizmanove uloge u njemu.

Dr. sc. **Dragan Čihorić** završio je osnovni i poslijediplomski studij na Filozofskom fakultetu Univerziteta u Beogradu. Zaposlen je u zvanju izvanrednog profesora na Akademiji likovnih umjetnosti u Trebinju Univerziteta u Istočnom Sarajevu. Osnovno polje njegova znanstvenog interesa vezano je uz problematiku lokalne modernosti (bosanskohercegovačke i jugoslavenske) u rasponu od dvadesetih do šezdesetih godina 20. stoljeća.

ANDREJA DER-HAZARIJAN VUKIĆ

stručna savjetnica

Arhiv za likovne umjetnosti Hrvatske akademije znanosti i umjetnosti, Zagreb

PRILOZI BIOGRAFIJI TOMISLAVA KRIZMANA – IZ ZBIRKI OSTAVŠTINA ARHIVA ZA LIKOVNE UMJETNOSTI HAZU

U radu temeljenom na dokumentaciji iz ostavštine Tomislava Krizmana i građi koja se nalazi u zbirkama Ostavštine Antuna Ullricha te Korespondencije, a koja je pohranjena u Arhivu za likovne umjetnosti HAZU, obradit će se neki manje poznati dijelovi iz umjetnikove osobne i umjetničke biografije. Tako se na temelju korespondencije Tomislava Krizmana i Antuna Ullricha (1907. – 1928.), kao i uvidom u Knjige izložbi te Knjige inventara Salona Ullrich, mogu pratiti brojni aspekti njihova blisko-ga profesionalnog odnosa – od samih početaka Krizmanove umjetničke afirmacije do njegovih angažmana vezanih uz organizaciju skupnih izložbenih projekata. S druge strane, Krizmanovi rukopisni i strojopisni zapisi sačuvani unutar njegove osobne ostavštine, namijenjeni predavanjima, programskim strukovnim inicijativama, promoviranju grafičkih mapa ili kao skice članaka, otkrivaju osobu snažne volje i upornosti, zahvaljujući kojima uspijeva, primjerice, samostalno iznijeti obimni projekt grafičke mape *Jugoslavija u slici* (1936.). Istovremeno, pokazuju ga i kao čovjeka jasne percepcije kulturnih i političkih prilika, zbog čega ostaje zabilježen kao jedan od rijetkih umjetnika svoje generacije koji pronalazi načine aktivnog djelovanja i u novim okolnostima nakon 1945.

Andreja Der-Hazarijan Vukić povjesničarka je umjetnosti i stručna savjetnica u Arhivu za likovne umjetnosti HAZU. Temama i istraživanjem vezana je uz Zagreb, njegovu urbanu plastiku i arhitekturu s početka 20. stoljeća. Samostalno i u koautorstvu objavila je šest znanstvenih i dvadesetak stručnih članka. Suradnica je na izložbama *Zagrebački salon* (2002.), *Jugoton – istočno od raja* (2014.), *Odjeci s bojišnice, Zagreb u Prvom svjetskom ratu* (2014.) i *Omladinske radne akcije – dizajn ideologije* (2017.). Koautorica je knjiga *Sjećanja na prve generacije Umjetničke škole u Zagrebu* (2007.) i *Spomenici i fontane u gradu Zagrebu – vodič* (2008.). Sudjelovala je na nekoliko domaćih i međunarodnih projekata digitalizacije. Koautorica je četiri virtualne izložbe Arhiva za likovne umjetnosti HAZU na portalu DiZbi. Članica je tima Digitalne zbirke HAZU te ICARUS-a Hrvatska.

ANA EREŠ

znanstvena suradnica

Odeljenje za istoriju umetnosti, Filozofski fakultet Univerziteta u Beogradu, Beograd

TOMISLAV KRIZMAN I *EXPOSITION DES ARTISTES YOUGOSLAVES* U PARIZU 1919.

Istovremeno s održavanjem Pariške mirovne konferencije 1919., a pod službenim pokroviteljstvom grada Pariza, u prostorijama Palais des beaux-arts – Petit Palais održana je velika *Exposition des artistes yougoslaves*. U organizacijskom odboru ove izložbe, koja je imala istaknutu političku i kulturnu ulogu za novoosnovanu Kraljevinu Srba, Hrvata i Slovenaca, bili su etablirani protagonisti jugoslavenskog svijeta umjetnosti – Vlaho Bukovac, Bela Csikos Sesia, Đorđe Jovanović, Tomislav Krizman, Ivan Meštrović, Branko Popović, Toma Rosandić i Ivan Vavpotič. Važno je istaknuti da pariška *Exposition des artistes yougoslaves* predstavlja prvu reprezentativnu izložbu jugoslavenskih umjetnika nakon osnivanja zajedničke države kojoj do sada nije bila posvećena detaljna analiza u povijesti umjetnosti. Cilj je ovog izlaganja razmotriti ulogu Tomislava Krizmana u pripremi i realizaciji *Izložbe jugoslavenskih umjetnika* na temelju dostupne i do sada neobrađene dokumentarne građe i izvora, kao i prema širem kontekstu njegova aktivnog djelovanja u polju organizacije umjetničkih manifestacija, izložbi i udruženja u ovom razdoblju. Nadalje, kroz rekonstrukciju i analizu izložbenog događaja ponudit će se uvid u razvoj i dinamiku mreže intenzivne suradnje između jugoslavenskih umjetnika, s posebnim osvrtom na Krizmanovu poziciju u ovim procesima.

Dr. sc. **Ana Ereš** znanstvena je suradnica na Odeljenju za istoriju umetnosti Filozofskog fakulteta Univerziteta u Beogradu. Bavi se istraživanjem modernizma, povijesti izložbi i jugoslavenskoga umjetničkog prostora u 20. stoljeću. Objavila je publikacije *Mrđan Bajić: skulptotektura* (2013.), *Skulptura: medij, metod, društvena praksa 1 i 2* (2016. i 2021., kourednica), *Marko Čelebonović* (2017.; 2018., koautorica) i *Jugoslavija na Venecijanskom bijenalu (1938 – 1990): kulturne politike i politike izložbe* (2020.). Dobitnica je Nagrade „Lazar Trifunović“ za kritičko pisanje o umjetnosti (2017.), Nagrade „Pavle Vasić“ za knjigu o jugoslavenskim nastupima na Venecijanskom bijenalu (2020.) i Priznanja „Izidor Cankar“ Slovenskog društva povjesničara umjetnosti za monografiju *Na robu: vizualna umetnost v Kraljevini Jugoslaviji 1929–1941* (nagrada za autorski tim publikacije, 2021.).

JASENKA FERBER BOGDAN

stručna savjetnica

Arhiv za likovne umjetnosti Hrvatske akademije znanosti i umjetnosti, Zagreb

OSOBNOSTAVŠTINA TOMISLAVA KRIZMANA – OD ZAGREBA DO NEW MEXICA

Osobne ostavštine čine značajan dio istraživanja života i rada pojedinog umjetnika. Raznolikost materijala u rasponu od umjetničkih djela, osobne dokumentacije, korespondencije, osobnih fotografija i snimaka radova do zapisa i skica od višestrukog je interesa za istraživače, stoga je jedan od osnovnih ciljeva struke pokušati ih što cjelovitije očuvati. Slučaj ostavštine istaknutoga hrvatskog umjetnika Tomislava Krizmana već je sedamdesetak godina gotovo nepoznanica, ponajviše zbog njegova privatnog života – dva braka i dvije zagrebačke adrese, na kojima se do kraja 1970-ih nalazila mnogobrojna građa vezana uz njegovo djelovanje. Unatoč nadzoru i naporima tadašnje konzervatorske struke, koja je popisala i pratila stanje očuvanosti ove vrijedne ostavštine, do danas nije moguće u potpunosti rekonstruirati i locirati cjelokupni materijal. Nedavnim terenskim istraživanjem u Sjedinjenim Američkim Državama uspjelo se ući u trag dijelu umjetničke ostavštine koja je tamo završila nakon emigracije umjetnikova sina Srđana i prve žene Vide. U vlasništvu Krizmanovih nasljednika u New Mexicu danas se nalaze radovi koji dopunjuju sagledavanje Krizmanova bogatog opusa – obiteljski portreti, najvrjedniji otisci mnogobrojnih grafika, kao i djela drugih umjetnika, poput Milivoja Uzelca i Ivana Meštrovića. U izlaganju će se predstaviti povijest Krizmanove osobne ostavštine, s naglaskom na privatnoj američkoj zbirci.

Jasenska Ferber Bogdan povjesničarka je umjetnosti i stručna savjetnica. Diplomirala je povijest umjetnosti i etnologiju na Filozofskom fakultetu Sveučilišta u Zagrebu 1993. Bila je zaposlena u Regionalnom zavodu za zaštitu spomenika kulture u Zagrebu kao konzervatorica i dokumentaristica, a od 1997. zaposlena je u Arhivu za likovne umjetnosti HAZU, gdje od 2020. obnaša dužnost upraviteljice. Poslijediplomski doktorski studij povijesti umjetnosti upisala je 2015. na Sveučilištu u Zadru. Autorica je i koautorica znanstvenih i stručnih radova, knjiga te izložbi. Sudjelovala je na nekoliko domaćih i međunarodnih projekata digitalizacije te je koautorica virtualnih izložbi Arhiva za likovne umjetnosti HAZU na portalu DiZbi. Članica je Društva povjesničara umjetnosti Hrvatske i udruge ICARUS Hrvatska. Područje njezina istraživačkog interesa vezano je uz hrvatsku umjetnost kraja 19. i početka 20. stoljeća.

GRGUR MARKO IVANKOVIĆ

viši kustos

Muzej Slavonije, Osijek

SLOBODNOZIDARSKI MOTIVI I NARUDŽBE U OPUSU TOMISLAVA KRIZMANA

Unutar opusa slikara Tomislava Krizmana zanimljivu i neveliku cjelinu predstavljaju djela nastala po narudžbama hrvatskih slobodnih zidara. Fizički najveće djelo u ovoj skupini je vitraj s alegorijskim prikazom triju malih slobodnozidarskih svjetlosti Mudrosti, Snage i Ljepote koji je krasio veliki trokrilni stubišni prozor u kući lože „Ljubav bližnjega“ u Nazorovoj ulici u Zagrebu. U međuratnom je razdoblju Krizman osmislio izgled medalja za ložu „Maksimilijan Vrhovac“ u Zagrebu i ložu „Ivanjski krijes“ u Karlovcu. Simbolika sadržaja ovih medalja vrlo je intrigantna jer se slobodnozidarska znanja prenose unutar zatvorenog sustava ovog bratstva i s koljena na koljeno – od Majstora Učeniku i Pomoćniku – sukladno hijerarhiji koja se poštuje, uz povremene prekide, već nekoliko stotina godina. U Grafičkoj zbirki Muzeja Slavonije u Osijeku čuva se uokvireni Krizmanov bakropis *Život* nastao 1931. i koji potječe iz osječke židovske slobodnozidarske lože „Menora“ koja je utemeljena 1934. i nije bila dugog vijeka. Imajući u vidu da je Tomislav Krizman bio član čak dviju zagrebačkih slobodnozidarskih loža – 1910. primljen je u ložu „Ljubav bližnjega“, a 1926. zabilježen je kao član lože „Maksimilijan Vrhovac“ – nesumnjivo je oblikujući naručena djela specifične namjene pomno proučio simboliku slobodnozidarskog bratstva i više nego zadovoljio očekivanja naručitelja.

Grgur Marko Ivanković završio je osnovnu i srednju školu u Osijeku, a zvanje diplomiranog povjesničara umjetnosti i etnologa stekao je na Filozofskom fakultetu Sveučilišta u Zagrebu 1993. Nakon diplome zaposlio se u Muzeju Slavonije gdje u zvanju višeg kustosa vodi trinaest raznorodnih muzejskih zbirki među kojima se ističu Zbirka arhitekture i urbane opreme, Zbirka fotografija, Zbirka plakata, Zbirka razglednica, Zbirka kulturnopovijesnih predmeta, Zbirka skulptura i natpisa, Zbirka slobodnozidarskih predmeta i Grafička zbirka. Autor je stotinjak članaka objavljenih u dnevnim novinama, stručnim publikacijama i katalozima izložbi, te suradnik u brojnim televizijskim emisijama na temu arhitekture od historicizma i secesije do art décoa, povijesti osječke fotografije i brojnih kulturnopovijesnih tema. Za osobit doprinos na području kulture i muzejske djelatnosti Grad Osijek mu je 2011. dodijelio javno priznanje Pečat Grada Osijeka.

LIBUŠE JIRSAK

viša predavačica

Akademija primijenjenih umjetnosti Sveučilišta u Rijeci, Rijeka

TOMISLAV KRIZMAN I MODERNA GALERIJA. PRILOG POVIJESTI NACIONALNOG MUZEJA MODERNE UMJETNOSTI

U prvoj knjizi posvećenoj vlastitoj povijesti, koju je Moderna galerija izdala o stotoj godišnjici nabave prva tri djela za njezin fundus (2005.), objavljen je Tabelarni prikaz osoblja koji započinje s 1919. i kustosom Ljubom Babićem. Tomislav Krizman u tom je Prikazu također naveden kao kustos, uz dodatak da je bio „upravitelj galerije“. Vremensko određenje njegove djelatnosti u tom statusu označeno je upitnikom („1937 –?“). Tijekom istraživanja za uvodne studije sljedećih naslova iz niza Povijest Moderne galerije, koji su objavljeni 2010. i 2011., utvrđeno je da je Tomislav Krizman raspolagao određenim ovlastima već u ožujku 1934., pri preuzimanju umjetničkih djela pohranjenih u Muzeju za umjetnost i obrt te njihova preseljenja u palaču Vranyczany. Jedan od aspekata Krizmanova djelovanja koji je potrebno pomnije istražiti njegova je uloga u kontekstu težnje za trajnim doličnim smještajem toga sve opsežnijeg fundusa. Na sjednici Hrvatskog društva umjetnosti „Strossmayer“, formalnog osnivača Galerije, Krizman je krajem 1936. dao ostavku na mjesto kustosa. Kao razlog naveo je nezadovoljstvo načinom upravljanja Galerijom i kriterijima za nabavu umjetničkih djela. Taj njegov istup potaknuo je opširnu polemiku koja se odvijala na stranicama *Novosti* i *Jutarnjeg lista*. Uz Krizmana, u njoj su sudjelovali Ivo Šrepel, Ljubo Babić i Jozo Kljaković. Ovaj rad istražuje pojedinosti i značaj djelovanja Tomislava Krizmana kao „umjetničkog kustosa“, odnosno „umjetničkog upravitelja“ Moderne galerije u Zagrebu i njegovo sudjelovanje u organizaciji izložbenih projekata prije i nakon konstituiranja V. odjela za likovne umjetnosti i muziku Jugoslavenske akademije znanosti i umjetnosti.

Dr. sc. **Libuše Jirsak** završila je studij povijesti umjetnosti na Institut für Kunstgeschichte der Universität Wien, na kojem je i doktorirala 2007. Od 2008. do 2020. viša je kustosica Moderne galerije u Zagrebu (skrbila je za Zbirku hrvatskog slikarstva 1918. – 1945.). U okviru nakladničkog programa Moderne galerije provodila je arhivska istraživanja koja su rezultirala znanstvenim radovima, a priredila je i uredila nekoliko naslova iz niza Povijest Moderne galerije. Od 2020. u statusu više predavačice predaje na preddiplomskim studijima Grafičkog dizajna i vizualnih komunikacija, Likovne pedagogije i Primijenjene umjetnosti na Akademiji primijenjenih umjetnosti Sveučilišta u Rijeci.

VESNA KEDMENEK KRIŽIĆ

muzejska savjetnica

Kabinet grafike Hrvatske akademije znanosti i umjetnosti, Zagreb

PLAKATNI OPUS TOMISLAVA KRIZMANA IZ FUNDUSA KABINETA GRAFIKE HAZU

Tomislav Krizman svojim je djelovanjem na polju grafičkog dizajna ostavio dubok trag u likovnoj umjetnosti prve polovice 20. stoljeća na našim prostorima. Do kraja drugog desetljeća oblikovao je ponajbolje plakate u duhu secesije. Odmaknuvši se od konvencionalnih shvaćanja primjene tipografskog sloga i koristeći slobodniju organizaciju gradbenih elemenata kompozicije povezivao je prikaz i tekst u grafički čistu, skladnu i komplementarnu cjelinu. Njegov novi pristup oblikovanju plakata, razvitak vlastitih tipova slova i ornamenta kao oblikovnih elemenata kompozicije, te nastojanje objedinjavanja umjetnosti i dizajna, svrstavaju ga među prve moderne grafičke dizajnere u Hrvatskoj. U Zbirci plakata Kabineta grafike HAZU čuvaju se antologijski plakati ovog autora u čiji su opus utisnuti struktura secesije i elementi simbolizma. Boraveći niz godina u Beču, gdje mu se nalazio i atelijer, Krizman je dolazio u dodir s tadašnjim progresivnim umjetnicima i književnicima koji su podržavali secesiju kao izraz otpora prema akademizmu i konzervativizmu u umjetnosti. Prateći na izvoru kreativna europska likovna zbivanja te inspiriran bečkom likovnom scenom i kabaretom realizirao je svoj najpoznatiji plakat za nastup Maryje Delvard, antologijski uradak i zaštitni znak hrvatske secesije. Tijekom sljedeća dva desetljeća radi vrhunska ostvarenja kao što su plakati *Koncert Tkalčić – Gruss*, *Velika zabava Gospojinskog kluba*, *Liker Stari graničar* i dr. Na primjerima desetak plakata iz fundusa Kabineta grafike HAZU ukazat će se na Krizmanove dosege u grafičkom dizajnu u propagandnom, ikonografskom i likovnom pogledu, na stilske utjecaje i autorovu osobnost te tehničko-izvedbene postulate toga vremena.

Vesna Kedmenec Križić povjesničarka je umjetnosti i muzejska savjetnica. Diplomirala je povijest umjetnosti i etnologiju na Filozofskom fakultetu Sveučilišta u Zagrebu 1994. Od 1995. zaposlena je u Kabinetu grafike HAZU gdje obavlja poslove muzejske djelatnosti i vodi Zbirku plakata i Zbirku grafičkih ploča te je autorica i suradnica na nizu autorskih, tematskih, retrospektivnih i trijenalnih izložbi. Od 2019. obnaša dužnost upraviteljice Kabineta grafike HAZU.

ANDREA KLOBUČAR

muzejska savjetnica

Muzej za umjetnost i obrt, Zagreb

TISKANE SVILE TOMISLAVA KRIZMANA IZ FUNDUSA MUZEJA ZA UMJETNOST I OBRT

Za vrijeme školovanja u Beču, od 1902. do 1907., Tomislav Krizman upio je utjecaje secesije te ideje i estetiku oblikovanja Wiener Werkstätte koje će primijeniti u svom radu na području umjetničkog obrta. Iako se Krizman prvenstveno ostvario u području grafike i grafičkog oblikovanja, svoj kreativni interes, poput mnogih suvremenika, talentiranih grafičara članova Wiener Werkstätte, proširio je i na područje oblikovanja tekstila. Utjecaj Wiener Werkstätte na motiviku, odabir vrste tkanine i načina izrade dezena vidljiv je na tri sačuvana tekstila Tomislava Krizmana iz fundusa Zbirke tekstila Muzeja za umjetnost i obrt. Riječ je o svilenim tkaninama na kojima je dezen nastao tehnikom ručnog tiska. S obzirom na to da su tkanine svilene, pretpostavlja se da su bile namijenjene za metražnu proizvodnju tkanina za izradu odjeće. Na dvije tkanine isti je uzorak otisnut u smeđoj i plavoj boji te je najvjerojatnije riječ o probnom otisku za izradu dezena tkanine, a treća je fragment metraže s istim dezenom. Pri stvaranju dezena tkanine Krizmanov rukopis karakterizira plošnost, apstrakcija i stilizacija motiva, slično kao i u grafičkom oblikovanju. Pri izradi tekstilnih dezena koristio se tehnikom tekstilnog sitotiska, sličnoj onoj grafičkoj.

Andrea Klobučar diplomirala je arheologiju i povijest umjetnosti na Filozofskom fakultetu Sveučilišta u Zagrebu 2000. U Muzeju za umjetnost i obrt zaposlena je od 2000. kao voditeljica Odjela dokumentacije, a od 2010. radi na mjestu voditeljice Zbirke tekstila i modnog pribora i Zbirke devocionalija. Od 2021. u zvanju je muzejske savjetnice. Autorica je nekoliko samostalnih izložbi o modi i kulturi odijevanja u Hrvatskoj. Redovito sudjeluje na domaćim i međunarodnim stručnim i znanstvenim skupovima te objavljuje stručne radove o povijesti mode i odijevanja u Hrvatskoj.

KLARA MACOLIĆ

asistentica

Odjel za multimediju, Sveučilište Sjever – Sveučilišni centar Varaždin, Varaždin

TOMISLAV KRIZMAN I OSNIVANJE MODERNE GALERIJE HRVATSKIH UMJETNOSTI U VARAŽDINU

Moderna galerija hrvatskih umjetnosti u Varaždinu otvorena je 16. studenoga 1939., čime Varaždin postaje treći grad s Modernom galerijom u Banovini Hrvatskoj. Izučavanje arhivskih izvora i ostale dokumentacije uputilo je na složen proces oko formiranja varaždinske Moderne galerije u vremenu financijske krize, ali i otkrilo neizostavnu ulogu Tomislava Krizmana pri njenom osnivanju. Iščitavanje kontinuirane korespondencije tadašnjeg ravnatelja gradskog muzeja i predsjednika Varaždinskoga muzealnog društva Krešimira Filića s Krizmanom, istaknulo je Krizmana kao direktnu poveznicu sa zagrebačkim umjetnicima, bez čije involviranosti realizacija galerije ne bi bila moguća. Naime, ideja o otvaranju Moderne galerije u Varaždinu postojala je dugi niz godina, no tek nakon što 4. rujna 1939. Filić upućuje apel Krizmanu da u zagrebačkim umjetničkim krugovima razgласi spomenutu ideju, kreće se s prikupljanjem djela i galerija je uskoro otvorena. Arhivski izvori potvrđuju kako je Krizman u tu svrhu kontaktirao kolege s Umjetničke akademije i iz Hrvatskog društva umjetnosti u Zagrebu. Prikupivši njihove pristanke osobno je odabrao i u atelijeru sakupio dvadesetak doniranih umjetnina koje su poslane u Varaždin. Pisma također ističu Krizmana kao organizatora posudbe djela relevantnih umjetnika iz Salona Ullrich te Modernih galerija iz Zagreba, Splita i Beograda. Primarni izvori ujedno ukazuju na njegove napatke dane varaždinskoj Modernoj galeriji o načinu izlaganja nekih djela. Cilj je rada ukazati na utemeljiteljski doprinos Tomislava Krizmana pri osnivanju Moderne galerije hrvatskih umjetnosti u Varaždinu, kao i identificirati ekspozite te rekonstruirati prvotni postav s naglaskom na djela u čijem je prikupljanju i odabiru Krizman osobno sudjelovao.

Klara Macolić završila je dvopredmetni preddiplomski sveučilišni studij povijesti i povijesti umjetnosti na Filozofskom fakultetu u Rijeci 2017., a školovanje je nastavila na jednopredmetnom diplomskom studiju povijesti umjetnosti na Filozofskom fakultetu Sveučilišta u Zagrebu gdje je stekla titulu magistre. Dobitnica je Rektorove nagrade za akad. god. 2018./2019. O temama iz područja moderne i suvremene umjetnosti sjeverne Hrvatske piše stručne radove te izlaže na brojnim znanstvenim skupovima. Godine 2021. započinje surađivati s varaždinskim HDLU-om kao likovna kritičarka, a od akad. god. 2021./2022. radi kao asistentica na Sveučilištu Sjever, na predmetu *Vizualna kultura* (Odjel za multimediju). Doktorandica je poslijediplomskoga sveučilišnog doktorskog studija Mediji i komunikacija na istom sveučilištu, gdje posebno pažnju posvećuje interdisciplinarnim istraživanjima komunikacijskih značenja umjetničkih djela.

LOVORKA MAGAŠ BILANDŽIĆ

izvanredna profesorica

Odsjek za povijest umjetnosti, Filozofski fakultet Sveučilišta u Zagrebu, Zagreb

TOMISLAV KRIZMAN I EXPOSITION INTERNATIONALE DES ARTS DÉCORATIFS ET INDUSTRIELS MODERNES U PARIZU 1925.

Tijekom međuratnih godina Tomislav Krizman sudjelovao je u organizaciji predstavljanja Kraljevine SHS / Jugoslavije na značajnim međunarodnim izložbama među kojima se ističu *Exposition internationale des Arts décoratifs et industriels modernes* u Parizu 1925. i *Exposición Internacional* u Barceloni 1929. *Exposition internationale des Arts décoratifs et industriels modernes* održala se u Parizu od travnja do listopada 1925., a Kraljevina SHS poziv za sudjelovanje prihvatila je u zadnjem trenutku i angažirala Krizmana za organizaciju i sakupljanje umjetničke građe te postav izložbe. Sudjelovanje Kraljevine SHS na pariškoj izložbi aktualiziralo je pitanje uloge i položaja dekorativnih umjetnosti na nacionalnoj razini te ukazalo na disproporciju u razvoju umjetničkog obrta u različitim dijelovima zemlje, a o čemu je redovito tijekom ranijih godina pisao i Tomislav Krizman. Nakon pariške izložbe umjetnici i arhitekti okupljeni oko Krizmana u Zagrebu su osnovali Udruženje za promicanje umjetničkog obrta Djelo s ciljem da „stvore puteve i utru staze jednoj novoj dekorativnoj umjetnosti” uz uvažavanje narodne umjetnosti te oblikuju predmete „koji će odgovarati modernom ukusu i životu“. U izlaganju će biti riječi o Krizmanovoj ulozi u organizaciji predstavljanja Kraljevine SHS na pariškoj izložbi, okolnostima pripreme i realizacije sudjelovanja te reperkusijama izložbe u nacionalnom kontekstu, a njegov angažman na tom projektu razmotrit će se u okviru Krizmanove cjelokupne agilne aktivnosti kao organizatora izložbi.

Dr. sc. **Lovorka Magaš Bilandžić** izvanredna je profesorica na Odsjeku za povijest umjetnosti Filozofskog fakulteta Sveučilišta u Zagrebu. Sudjelovala je na brojnim domaćim i međunarodnim znanstvenim projektima. Autorica je niza grupnih i retrospektivnih izložbi te dionica na izložbenim projektima (npr. *Šezdesete u Hrvatskoj – Mit i stvarnost*, 2018., dionica grafički dizajn; *Na robu: vizualna umetnost v Kraljevini Jugoslaviji 1929–1941*, 2019., dionica fotografija). Za knjige *Foto Tonka – Tajne ateliera društvene kroničarke* (2015.) i *Sergije Glumac: grafika, grafički dizajn, scenografija* (2019.) dobila je više nagrada. Bavi se temama vezanima uz modernu i suvremenu umjetnost, posebice grafičkim dizajnom, fotografijom, scenografijom, grafikom i poviješću izložbi.

ARIANA NOVINA

stručna savjetnica

Arhiv Akademije likovnih umjetnosti Sveučilišta u Zagrebu, Zagreb

TOMISLAV KRIZMAN KAO LIKOVNI PEDAGOG I PROMICATELJ UMJETNIČKE GRAFIKE NA AKADEMIJI LIKOVNIH UMJETNOSTI U ZAGREBU

Tomislav Krizman predstavnik je druge generacije nastavnika Akademije koji pripadaju hrvatskoj modernoj, a njegova umjetnička i pedagoška osobnost izdignula je predmet grafiku iz pomoćne likovne discipline. Iako je Grafički odsjek formalno osnovan tek akad. god. 1956./1957., Krizman je bio profesor potpunoga grafičkog senzibiliteta koji je od 1920-ih na Kraljevskoj akademiji za umjetnost i umjetni obrt predavao *Grafiku i grafičke tehnike* (dubokog, plošnog i visokog tiska), *Kompoziciju za grafiku i plakat*, *Primijenjenu grafiku te Kaligrafiju*. Također, i prije zaposlenja na Akademiji 1922. koristio je atelijer u zgradi u Ilici i zajedno s Robertom Frangešom sudjelovao je u osmišljavanju Zakona o ustrojenju Više škole za umjetnost i umjetni obrt (1912.). Izradio je Memorandum za uređenje Umjetno-obrtne škole na akademiji (1925.) i kao član Povjerenstva za očuvanje umjetnih i historicističkih spomenika u Hrvatskoj i Slavoniji aktivno se zalagao za zaštitu domaćeg obrta te u ime Akademije koordinirao program za međunarodne izložbe u Parizu 1925. i Barceloni 1929. Na Akademiji je djelovao punih trideset i osam godina tijekom kojih je izučio naraštaje grafičara (Slavo Striegl, Oton Postružnik, Miljenko Stančić, Ivan Švertasek, Albert Kinert, Marijan Detoni i dr.), a svoja znanja objedinio je u prvom hrvatskom grafičkom priručniku *O grafičkim vještinama* tiskanom u Zagrebu 1952. i u kojemu je uz kratku povijest grafike detaljno objasnio različite grafičke tehnike.

Ariana Novina diplomirala je povijest umjetnosti na Filozofskom fakultetu Sveučilišta u Zagrebu. Nakon završetka studija zaposlila se na Akademiji likovnih umjetnosti Sveučilišta u Zagrebu na mjestu voditeljice Arhiva. Kao povjesničarka umjetnosti aktivno sudjeluje u projektima vezanima uz kulturu kao što su postavi izložbi, organizacije skupova i izdavanje knjiga. Istraživački interes usmjeren joj je na početak 20. stoljeća u hrvatskoj arhitekturi i likovnoj umjetnosti.

RUŽICA PEPELKO

muzejska savjetnica

Kabinet grafike Hrvatske akademije znanosti i umjetnosti, Zagreb

UTJECAJI, STILSKE ODREDNICE I KRITIČKI RAKURSI U VALORIZACIJI GRAFIČKE SINTAKSE TOMISLAVA KRIZMANA NA PRIMJERIMA IZ FUNDUSA KABINETA GRAFIKE HAZU

U Zbirci 20. i 21. stoljeća Kabineta grafike HAZU čuva se impozantan opus grafičkih radova Tomislava Krizmana. Antologijska ostvarenja pokazuju različite stilsko-morfološke mijene njegove grafičke sintakse, uvjetovane utjecajima učitelja (Mencija Clementa Crnčića i Williama Ungera) te kulturalnom atmosferom srednjoeuropskih umjetničkih središta u kojima je boravio početkom 20. stoljeća. Grafička sintaksa Tomislava Krizmana sintetizira spomenute utjecaje te se tijekom grafičareva umjetničkog razvoja kristalizira u individualizirani duktus energične linije i harmoničnih kompozicijskih elemenata. Kroz prizmu valorizacije iz pera njegovih suvremenika i rakursa suvremenije kritike, predstaviti će se Krizmanovi antologijski radovi nastali do dvadesetih godina 20. stoljeća, s naglaskom na njegovu artistsku određenost unutar secesijske struje hrvatske moderne. Krizmanov grafički opus iz fundusa Kabineta grafike HAZU predstaviti će se i ostvarenjima koja ukazuju na stilsko-morfološku razvojnu putanju u rasponu od kreativnog uspona do kvalitativne stagnacije pred kraj umjetničkog vijeka. Nakon učitelja Crnčića, Tomislav Krizman nastavio je započeto poslanje promidžbe hrvatske grafike te plodnom produkcijom i dugogodišnjim organizatorskim angažmanom pridonio vrednovanju i popularizaciji grafičkog medija kod nas i u svijetu. Grafička ostavština Tomislava Krizmana u zbirkama Kabineta grafike HAZU pokazuje kvantitativni opseg i vrsno majstorsko poznavanje grafičkih tehnika (bakropisi, drvorezi, litografije) dugogodišnjega posvećenog grafičara i cijenjenog profesora koji je svoje bogato metjersko znanje nesebično prenio kasnijim generacijama hrvatskih grafičara.

Ružica Pepelko muzejska je savjetnica u Kabinetu grafike HAZU. Diplomirala je povijest umjetnosti i etnologiju na Filozofskom fakultetu Sveučilišta u Zagrebu 2001. Od 2003. zaposlena je u Kabinetu grafike HAZU na poslovima stručne obrade, valorizacije i prezentacije fundusne građe te sustavnog provođenja preventivne zaštite umjetnina. Zadužena je za Zbirku 20. i 21. stoljeća, s fokusom na modernu i suvremenu grafičku i crtačku umjetnost, a u suradnji ili samostalno autorica je više izložbenih koncepcija, predgovora i stručnih tekstova, likovnih postava, edukativnih muzejskih radionica te konferencijskih priopćenja.

ANA PETKOVIĆ BASLETIĆ

viša kustosica

Kabinet grafike Hrvatske akademije znanosti i umjetnosti, Zagreb

FOTOGRAFIJE IZ OSTAVŠTINE TOMISLAVA KRIZMANA U KABINETU GRAFIKE HAZU

U sklopu umjetničke ostavštine Tomislava Krizmana u Kabinetu grafike HAZU arhivirana je i prateća, rijetko viđena, dokumentarna cjelina koju čini pedeset i sedam fotografija za koje se smatra da su djelo samog slikara-grafičara. Osim jednoga ženskog portreta, prikaza 3/4 ženske figure, jedne marine te jednoga pastoralnog krajolika, fotografije čine homogenu cjelinu dokumentarno-vizualnih zapisa različitih veduta urbanih prostora i motiva nastalih tijekom umjetnikovih studijskih putovanja Hrvatskim zagorjem, Dalmacijom, Bosnom i Hercegovinom, Makedonijom i Kosovom, u kojima je trajno zabilježena ambijentalna atmosfera te intimna svakodnevica tih toposa. Ova dokumentarna cjelina, donekle nepoznata stručnoj i znanstvenoj javnosti, u malom je segmentu prvi put predstavljena 2007. na izložbi *Tomislav Krizman / Iz fundusa Kabineta grafike HAZU*. Kao prinos dosadašnjem proučavanju umjetnikova odnosa prema mediju fotografije te korpusa Krizmanovih fotografija, cilj je ovog rada pokušati topografski odrediti i datirati (gdje je to moguće) fotografije iz Kabineta grafike HAZU te osvijetliti u kojoj su mjeri ovi vizualni zapisi bili predložci ili studije za umjetnikove grafike, odnosno pomoćno sredstvo u oblikovanju.

Ana Petković Basletić viša je kustosica u Kabinetu grafike HAZU. Diplomirala je povijest umjetnost i talijanski jezik i književnost na Filozofskom fakultetu Sveučilišta u Zagrebu 2011. Iste godine zaposlena je u Kabinetu grafike HAZU. Stekla je stručna zvanja dokumentaristice (2012.) i kustosice (2013.). Od 2013. zadužena je za Staru zbirku i zbirku 19. stoljeća te stručne poslove obrade, valorizacije, izlaganja i preventivne zaštite građe. Uz crtež i grafiku starih majstora, bavi se i suvremenom grafikom. Autorica je, u suradnji ili samostalno, nekoliko izložbenih koncepcija i likovnih postava, predgovora i stručnih tekstova, par konferencijskih priopćenja te koncepcije virtualne platforme Kabineta grafike HAZU. Urednica je nekoliko kataloga izložbi i grafičkih mapa u izdanju Kabineta grafike HAZU.

MARTINA PETRANOVIĆ

znanstvena savjetnica

Odsjek za povijest hrvatskog kazališta Hrvatske akademije znanosti i umjetnosti, Zagreb

TOMISLAV KRIZMAN I KAZALIŠTE

Tomislav Krizman već 1911., usporedo s Branimirom Šenoom, počinje djelovati kao scenograf i kostimograf Hrvatskoga narodnog kazališta u Zagrebu. Isprva u kazalištu radi na volonterskoj bazi i otada datiraju njegova prva zabilježena ostvarenja, kostimi za *Toscu Giacomu Puccinija* (1911.) i inscenacija *Prvoga grijeha* Ivana pl. Zajca (1912.), a od 1912. zaposlen je kao scenograf. Otada pa do 1922., kada prelazi na Kraljevsku akademiju za umjetnost i umjetni obrt, Krizman će scenografski i kostimografski opremiti nemalen broj dramskih i opernih djela, no i narednih će godina – do 1932. kada inscenira operu *Striženo-košeno* Krešimira Baranovića – povremeno obnavljati scenografsko-kostimografsku suradnju s HNK-om. U radu će se stoga nastojati utvrditi neke od osobina Krizmanova kostimografskog i scenografskog rukopisa, s posebnim osvrtom na njegovu suradnju s istaknutim kazališnim redateljima međuratnog razdoblja poput Ive Raića i Branka Gavella, kao i na Krizmanove prinose profesionalizaciji i umjetničkim dosezima hrvatske kazališne scenografije u prvoj polovici 20. stoljeća te specifičnosti njegove kazališne poetike i ostvarenja. Nastojat će se razmotriti i Krizmanovo kazališno usavršavanje u inozemnim sredinama (Beč, München), te će se analizirati i kontekstualizirati njegovi prinosi školovanju i izobrazbi scenografa (specijalka na ALU; članak „Centralni zavod za dekorativnu umjetnost i kazalište“, *Jugoslavenska njiva*, 1919.), kao i sudjelovanje na izložbama hrvatske scenografije i kostimografije. Istraživanje će se temeljiti na sačuvanim kostimografskim i scenografskim skicama, arhivskoj dokumentaciji i korespondenciji, fotografijama kazališnih predstava, kazališnim kritikama i osvrtima te stručnoj literaturi pohranjenim u više zagrebačkih zbirki (Zavod za povijest hrvatske književnosti, kazališta i glazbe HAZU, Muzej za umjetnost i obrt, Arhiv za likovne umjetnosti HAZU itd.).

Dr. sc. **Martina Petranović** teatrologinja je zaposlena u Odsjeku za povijest hrvatskoga kazališta Zavoda za povijest hrvatske književnosti, kazališta i glazbe HAZU. Sudjelovala je na više domaćih i međunarodnih znanstvenih skupova. Autorica je znanstvenih i stručnih radova, prikaza, recenzija i kritika, pogovora književnim djelima te leksikografskih jedinica o hrvatskoj drami i kazalištu. Recenzentica je znanstvenih radova i znanstvenih projekata, članica je organizacijskih odbora znanstvenih skupova, povjerenstava za dodjelu nagrada i festivalskih vijeća. Suradivala je na nekoliko znanstvenih i umjetničkih projekata u zemlji i inozemstvu. Autorica je i stručna suradnica više izložbi o kazalištu. Suradnica je Leksikografskoga zavoda Miroslav Krleža. Dobitnica je više strukovnih nagrada i priznanja. Autorica je više knjiga o hrvatskoj scenografiji i kostimografiji, suvremenoj hrvatskoj drami i kazalištu te kazališnoj historiografiji.

PATRICIA POČANIĆ

asistentica

Odsjek za povijest umjetnosti, Filozofski fakultet Sveučilišta u Zagrebu, Zagreb

TOMISLAV KRIZMAN I LIKOVNA OPREMA INTERIJERA AMBASADE FNRJ U LONDONU

Premda je Tomislav Krizman zapamćen po iznimnom doprinosu hrvatskoj kulturi i umjetnosti prije i nakon Prvoga svjetskog rata, djelovanje ovog umjetnika uvelike je obilježilo umjetničku i kulturnopolitičku scenu u Hrvatskoj nakon 1945. Krizman je u Federativnoj Narodnoj Republici Jugoslaviji bio redoviti član Jugoslavenske akademije znanosti i umjetnosti (JAZU), istaknuti član i inicijator Grafičke sekcije Udruženja likovnih umjetnika Hrvatske (ULUH) te jedan od osnivača Zadruga likovnih umjetnika LIKUM, kao i profesor Akademije likovnih umjetnosti u Zagrebu. Afirmacija u predratnom razdoblju, novo državno uređenje, kao i rodbinski odnos s tada aktualnim ministrom socijalne politike Vlade NRH Hinkom Krizmanom, osigurali su mu ulogu autora i koordinatora likovnog uređenja interijera jugoslavenske ambasade u Londonu, objekta od iznimnog vanjskopolitičkog značaja za FNRJ. Krizman je u razdoblju do 1947., zajedno s arhitektom Josipom Šavlijem, radio na uređenju interijera i za navedeni prostor osigurao je djela umjetnika poput Antuna Augustinčića, Ljube Babića, Vladimira Becića, Krste Hegedušića, Mile Petričić, Ive Režeka, Stelle Skopal i drugih. Temeljem istraživanja arhivske i periodičke građe, u izlaganju će biti predstavljene okolnosti narudžbe likovne opreme za Ambasadu FNRJ u Londonu te uloga Tomislava Krizmana u organizaciji natječaja, odabiru likovnih radova i uređenju interijera. Predstavit će se spor Krizmana i otkupne komisije Odjela za kulturu i umjetnost Ministarstva prosvjete NR Hrvatske kroz kulturnopovijesni, politički i umjetnički kontekst razdoblja. Također, u izlaganju će se analizirati Krizmanova slikarska djela, kao i ostala djela hrvatskih umjetnika otkupljena za interijer Ambasade te interpretirati u kontekstu kulturne politike neposrednih poslijeratnih godina.

Patricia Počanić stekla je zvanje magistre povijesti umjetnosti i komparativne književnosti na Filozofskom fakultetu Sveučilišta u Zagrebu (2016.) gdje je upisala Poslijediplomski doktorski studij povijesti umjetnosti. Boravila je u Veneciji kao stažistica u Peggy Guggenheim Collection (2016.). Bila je zaposlena kao stručna suradnica u Hrvatskoj udruzi likovnih umjetnika primijenjenih umjetnosti (ULUPUH), a redovita je suradnica Galerije Zuccato (POU Poreč). Od 2019. zaposlena je kao asistentica na Katedri za modernu umjetnost i vizualne komunikacije Odsjeka za povijest umjetnosti Filozofskog fakulteta Sveučilišta u Zagrebu. Suradnica je na nekoliko znanstvenih projekata, autorica je znanstvenih i stručnih radova, predgovora i izložbi. Područje njezina istraživačkog interesa vezano je za umjetnost druge polovice 20. stoljeća, državne otkupe i narudžbe umjetničkih djela te intervencionističke umjetničke prakse u javnom prostoru.

ŽAKLINA RATKOVIĆ

muzejska savjetnica

Muzej savremene umetnosti, Beograd

TOMISLAV KRIZMAN U KONTEKSTU BEOGRADSKJE UMJETNIČKE SCENE

Tomislav Krizman izuzetna je stvaralačka osobnost i sudionik važnih umjetničkih manifestacija organiziranih na ovim prostorima u prvim desetljećima 20. stoljeća i tijekom međuratnog razdoblja. Jedno od prvih Krizmanovih sudjelovanja na izložbama bilo je u Beogradu 1904. Tijekom studija u Beču u svibnju 1904. priredio je prvu samostalnu izložbu u austrijskoj prijestolnici (s Ivanom Meštrovićem), a na jesen je sa šest slika i četiri litografije izlagao na beogradskoj *Prvoj jugoslovenskoj umjetničkoj izložbi*. Za *Četvrtu jugoslovensku umjetničku izložbu* 1912. priredio je katalog izložbe, izlagao u okviru Društva „Medulić“ te beogradskoj publici prvi put predstavio i predmete primijenjene umjetnosti. Prema Menciju Clementu Crnčiću Krizman je te godine, po narudžbi srpskog Ministarstva prosvete, putovao Srbijom, Makedonijom i Kosovom i fotografirao, kako bi istražio motive prikladne za ukras školskih prostorija. U razdoblju 1921. – 1922. realizirao je naslovnice i ornamente za knjige u izdanju Savremene biblioteke iz Beograda, primjerice za izdanja Alphonsea Daudeta ili Maksima Gorkog. Godine 1922. izlagao je u okviru Proljetnog salona na *Petoj jugoslovenskoj umjetničkoj izložbi*, potaknutoj idejom o umjetničkoj suradnji u novouspostavljenoj državnoj zajednici. Prvo samostalno predstavljanje u Beogradu imao je 1926. u organizaciji Udruženja prijatelja umetnosti „Cvijeta Zuzorić“ koje je njegovom izložbom slika i grafika otvorilo svoj novi salon na Kraljevom trgu. U izlaganju će se razmotriti različiti konteksti Krizmanova djelovanja i recepcija njegova sudjelovanja u umjetničkim manifestacijama u Beogradu, karakteristične ideje i fenomeni, umjetnički kontakti, podudarnosti ili razlike u pozicijama i strategijama, umjetničke i društvenopolitičke okolnosti te sagledati njegov individualni položaj i doprinos kao važnog aktera umjetnosti prve polovice 20. stoljeća.

Žaklina Ratković diplomirala je na Odeljenju za istoriju umetnosti Filozofskog fakulteta Univerziteta u Beogradu. Radi u Muzeju savremene umetnosti u Beogradu u zvanju muzejske savjetnice i kao voditeljica Zbirke grafike i crteža. Autorica je studijskih izložbi među kojima su *Jedan vek grafike – Dela iz grafičke zbirke Muzeja savremene umetnosti u Beogradu* (2003.), *Grad – Hronike urbanog prostora* (2008.), *Ljubomir Ivanović: Fragmenti zaustavljenog vremena* (2013.), *Prostori promene. Grafike i crteži Mihaila Petrova* (2014.), *Crteži Petra Dobrovića* (2015.), *Dušan Janković: Umetnik za novo doba* (2016.), *Ishodište matrice: Prilozi za istoriju Zbirke inostrane grafike i crteža MSU* (2018.), *Refleksije našeg vremena. Akvizicije MSU 1993–2019* (2020.), *Vladimir Veličković. Figura kao izraz egzistencije* (2021.) i *Nepokolebljivi pripovedač. Retrospektivna izložba Mrđana Bajića* (2022.). Članica je Muzejskog društva Srbije i Međunarodnog udruženja kritičara AICA.

MARINA ŠAFARIĆ

samostalna istraživačica
Čakovec – Zagreb

TOMISLAV KRIZMAN – ORGANIZATOR GRAFIČKE IZLOŽBE U ZAGREBU 1912.

Novinski članci s početka 1912. – poput onih iz *Agramer Zeitung*, *Jutarnjeg lista* te *Banovca* – najavljuju otvorenje prve grafičke izložbe u Zagrebu. Ovu je prodajnu izložbu, otvorenu 19. ožujka spomenute godine, priredio Tomislav Krizman u Salonu Ullrich na (tadašnjoj) adresi Ilica 54. Inventarne knjige Salona donose uvid u popis izlagača i izloženih djela te informacije o prodaji. Iz članaka i arhivske građe saznaje se da je Krizman izložio više od dvadeset austrijskih grafičara, zatim nekoliko hrvatskih umjetnika te je toj izložbi pripojio i samostalnu parišku izložbu češkog grafičara Tavíka Františka Šimona. Krizman je pozvao ukupno oko četrdeset izlagača i izložio više od dvjesto grafika zbog čega je izložbeni prostor Salona bio proširen za dodatne dvije prostorije. Zanimljivo je pratiti veze Krizmana i izloženih grafičara, pa su tako na izložbi primjerice izlagali Krizmanov profesor s bečke Akademije William Unger, ali i drugi austrijski profesori kao što su to Max Pollak, Ludwig Michalek i Ferdinand Schmutzer. Izložio je i radove bečkih kolega, ali i svojih zagrebačkih učenika i učenika poput Vjere Bojničić, Anke Krizmanić, Grete Ritter, Elizabete Drašković te Dušana Kokotovića. Usporedi li se popis izlagača s *Medjunarodne grafičke izložbe Hrvatskog društva umjetnosti* koja je održana u Zagrebu 1914., uviđa se kako je 30 % grafičara s Krizmanove izložbe sudjelovalo na kasnijoj izložbi. Katalog izložbe najvjerojatnije nije izdan, no zato postoji nekoliko novinskih članaka objavljenih nakon završetka izložbe iz kojih se saznaju vrijedne informacije o recepciji izložbe „prve ove vrsti u Zagrebu“.

Marina Šafarić magistra je povijesti umjetnosti i muzeologije. Preddiplomski studij povijesti umjetnosti i hrvatskog jezika i književnosti završila je 2019. na Filozofskom fakultetu u Rijeci, gdje je aktivno sudjelovala u provedbi nekoliko studentskih projekata kojima je zajedničko poticanje različitih vidova komunikacije i općenitog približavanja povijesti umjetnosti publici. Godine 2021. diplomirala je povijest umjetnosti i muzeologiju i upravljanje baštinom na Filozofskom fakultetu Sveučilišta u Zagrebu. Zanimaju je teorija i likovna kritika moderne i suvremene umjetnosti, kritičko razmatranje izložbenih postava te osvještavanje očuvanja baštine. Tijekom fakultetskog obrazovanja bavila se volonterskim i istraživačkim radom te sudjelovala na različitim skupovima i radionicama. Spomenutim vidovima usavršavanja teži i u razdoblju nakon diplomiranja.

SANJA ŽAJA VRBICA

izvanredna profesorica

Odjel za umjetnost i restauraciju Sveučilišta u Dubrovniku, Dubrovnik

RECEPCIJA DJELA I AKTIVNOSTI TOMISLAVA KRIZMANA

„Slikar Tomislav Krizman jedan od najdarovitijih članova našega umjetničkog podmlatka...“ samo je jedna od laskavih likovnih kritika posvećenih mladenačkim uzletima svestranog Krizmana u prvom desetljeću 20. stoljeća. Hrvatske publikacije od početka 20. stoljeća prate njegov blistavi profesionalni razvoj, usavršavanja i slikarske sesije u Makedoniji i Dalmaciji, ali i privatne uspjehe. Djelovanje u različitim umjetničkim disciplinama te iznimna izložbena aktivnost priskrbili su mu 1906. C. i K. stipendiju za izvedbu grafičke mape *Land und Leute, Charakterbilder aus Bosnien*, tiskanu 1907. u samo tri primjerka, što je bio izniman uspjeh praćen novinskim ostvrtima u bečkim novinama. Krizmanove prezentacije djela evidentirane su u likovnim kritikama već od 1901., a uz lokalne i nacionalne osvrte, znatan broj članaka objavljen je i u monarhijskom središtu. Pozornost bečkih novinara može se pratiti kontinuirano do 1921., s pomno zabilježenim nagradama, uspjesima i izložbama. Internacionalnu recepciju i izvan monarhijskih krugova također su inicirale brojne izložbe, a posebna pozornost bila je usmjerena na njegovo grafičko djelovanje (*The International Studio*). Autori likovnih kritika u domaćim tiskovinama najznačajniji su kritičari razdoblja – u početku su to Antun Gustav Matoš, Dušan Plavšić, Božo Lovrić, Kosta Strajnić, Vladimir Lunaček, a kasnije kolege umjetnici Menci Clement Crnčić, Jerolim Miše, Ljubo Babić te Matko Peić i dr. Među brojnim aktivnostima najveće zasluge redovito se pripisuju grafičkim radovima, utemeljiteljskom i pionirskom otvaranju puteva modernoj grafici i iznimnim putopisnim grafkama.

Dr. sc. **Sanja Žaja Vrbica** diplomirala je povijest umjetnosti i informatologiju (smjer muzeologija) na Filozofskom fakultetu Sveučilišta u Zagrebu 1993. Od 1995. do 2005. zaposlena je u Umjetničkoj galeriji u Dubrovniku kao kustosica i viša kustosica. Magistarski rad naslovljen *Likovna kritika i izložbe u Dubrovniku 1876. – 1978.* obranila je 1999., a doktorski rad pod naslovom *Marko Rašica* 2011. Od 2005. zaposlena je na Sveučilištu u Dubrovniku kao asistentica na Odjelu za umjetnost i restauraciju, od 2011. je u zvanju više asistentice, od 2013. docentice i od 2019. izvanredne profesorice. Autorica je više monografskih, retrospektivnih i skupnih izložbi. Objavljuje znanstvene članke i monografske studije u domaćim i stranim publikacijama i sudjeluje na znanstvenim skupovima. Njezin znanstveni rad usmjeren je na proučavanje umjetničke produkcije u Hrvatskoj tijekom 19., 20. i 21. stoljeća. Članica je Hrvatskoga muzejskog društva i Društva povjesničara umjetnosti Hrvatske.

SUDIONICI

Darija Alujević
dalea7@gmail.com

Vanja Brdar Mustapić
vanja.brdar.mustapic@muo.hr

Sandi Bulimbašić
sbulimbasic@gmail.com

Dragan Čihorić
dragancihoric@gmail.com

Andreja Der-Hazarijan Vukić
adhv@hazu.hr

Ana Ereš
ana.bogdanovic@f.bg.ac.rs

Jasenka Ferber Bogdan
jfb@hazu.hr

Grgur Marko Ivanković
gmi@mso.hr

Libuše Jirsak
libuse.jirsak@apuri.uniri.hr

Vesna Kedmenec Križić
vesnakk@hazu.hr

Andrea Klobučar
andrea.klobucar@muo.hr

Klara Macolić
klmacolic@unin.hr

Lovorka Magaš Bilandžić
lmagas@ffzg.hr

Ariana Novina
aria.novina@alu.hr

Ružica Pepelko
pepelko@hazu.hr

Ana Petković Basletić
apetkovic@hazu.hr

Martina Petranović
martina_petranovic@yahoo.com

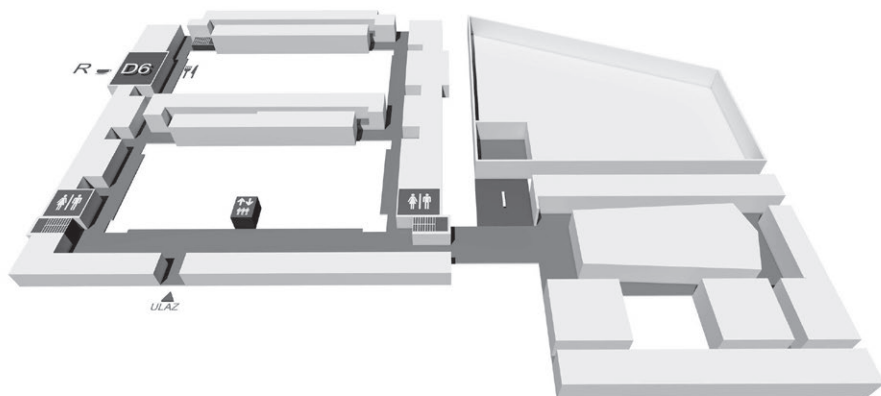
Patricia Počanić
ppocanic@ffzg.hr

Žaklina Ratković
zaklina@msub.org.rs

Marina Šafarić
marinafr89@gmail.com

Sanja Žaja Vrbica
sanja.vrbica@unidu.hr

PROSTORNI PRIKAZ

R REGISTRACIJA

 KAVA

 STEPENICE

D6 SKUP

 RUČAK

 WC

I IZLOŽBA

POPIS ILUSTRACIJA

Naslovnica: Tomislav Krizman, *Autoportret*, 1908., bakropis, Kabinet grafike HAZU, KG HAZU 2369

str. 2: Tomislav Krizman, 1913., fotografija, Arhiv za likovne umjetnosti HAZU, Fototeka, F/160-1

str. 4: Tomislav Krizman u atelijeru, 1930-e, fotografije, Arhiv za likovne umjetnosti HAZU, Fototeka, F/160-6; F/160-8

str. 8: Tomislav Krizman u atelijeru, 1930-e, fotografije, Arhiv za likovne umjetnosti HAZU, Fototeka, F/160-10; F/160-12

Stražnja korica: Tomislav Krizman, *Vienac*, br. 3, 1910, str. 58

TOMISLAV KRIZMAN I NJEGOV DOPRINOS HRVATSKOJ KULTURI I UMJETNOSTI
ZNANSTVENO-STRUČNI SKUP POVODOM 140. GODIŠNJICE
ROĐENJA TOMISLAVA KRIZMANA (1882. – 1955.)

KNJIGA SAŽETAKA

NAKLADNIK

Filozofski fakultet Sveučilišta u Zagrebu – FF Press
Hrvatska akademija znanosti i umjetnosti

ZA IZDAVAČA

dr. sc. Domagoj Tončinić
akademik Dario Vretenar

UREDнице

dr. sc. Lovorka Magaš Bilandžić
Patricia Počanić

GRAFIČKO OBLIKOVANJE

Maja Brodarac

PRIJELOM I PRIPREMA ZA TISAK

Boris Bui

PROSTORNI PRIKAZ

Arhitektonski studio 113 d.o.o., Zagreb

TISAK

Studio Moderna d.o.o., Zagreb

NAKLADA

50

Zagreb, rujan 2022.

ISBN 978-953-379-037-4

Skup su financijski podržali Ministarstvo znanosti i obrazovanja Republike Hrvatske, Odsjek za povijest umjetnosti Filozofskog fakulteta Sveučilišta u Zagrebu i Hrvatska akademija znanosti i umjetnosti.

